

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Кафедра економіки

О.Є. Бавико, С.В. Волошина, С.А. Остапенко

НАВЧАЛЬНА ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА

Програма та методичні рекомендації

Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Спеціальність: 051 «Економіка»

Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність: 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Ступінь: доктор філософії

Кривий Ріг
2018

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Кафедра економіки

О.Є. Бавико, С.В. Волошина, С.А. Остапенко

НАВЧАЛЬНА ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА

Програма та методичні рекомендації

Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Спеціальність: 051 «Економіка»

Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність: 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Ступінь: доктор філософії

Затверджено на засіданні
кафедри економіки
Протокол № 9
від “09” січня 2018 р.

Схвалено навчально-методичною
радою ДонНУЕТ
Протокол №5
від “29” січня 2018 р.

Кривий Ріг
2018

УДК 378.147.091.33-027.22:[07]

Б 13

Рецензенти:

доктор економічних наук, професор О.Б. Чернега
кандидат педагогічних наук, доцент Г.М. Удовіченко

Бавико, О.Є., Волошина, С.В., Остапенко, С.А.

Б13 Навчальна педагогічна практика: прогр. та метод. рек. для аспірантів спеціальностей 051 «Економіка», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» ступеня «доктор філософії»/ О.Є. Бавико, С.В. Волошина, С.А. Остапенко ; М-во освіти і науки України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. економіки. –Кривий Ріг : [ДонНУЕТ], 2018.–20 с.

Програма та методичні рекомендації призначені для проходження навчальної педагогічної практики здобувачами вищої освіти на третьому (освітньо-науковому) рівні у закладах вищої освіти. У методичних рекомендаціях сформульовані мета і завдання практики, визначено і розкрито її зміст, форми та методи контролю її проходження, представлено вимоги до змісту та оформлення звіту, наведена послідовність підведення підсумків практики та критерії оцінювання її результатів.

© Бавико О.Є., Волошина С.В.,
Остапенко С.А., 2018

© Донецький національний
університет економіки й торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського, 2018

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Мета і завдання навчальної педагогічної практики	5
2. Організація і керівництво навчальною педагогічною практикою.....	5
3. Зміст навчальної педагогічної практики	6
4. Робоча програма навчальної педагогічної практики.....	7
5. Індивідуальні завдання.....	8
6. Інформаційні джерела.....	9
7. Оформлення звіту з навчальної педагогічної практики	10
8. Форми і методи контролю проходження навчальної педагогічної практики	12
9. Критерії оцінки якості педагогічної підготовки та підведення підсумків практики.....	13
Список рекомендованої літератури.....	15
Додатки	17

ВСТУП

Опанування освітньо-науковою програмою підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії передбачає, що протягом строку навчання в аспірантурі здобувач (аспірант) зобов'язаний, окрім отримання теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, оволодіти методологією наукової та педагогічної діяльності.

Володіння знаннями і практичними навичками у галузі науково-педагогічної діяльності підвищує конкурентоспроможність випускника аспірантури у працевлаштуванні. Так, згідно освітньо-наукової програми потенційною сферою його діяльності є викладацька робота у закладах вищої освіти. А безпосередніми педагогічними навичками, які є показниками відповідної компетентності, є здатність та готовність брати участь в організації наукової та навчальної роботи профільної кафедри, знати та розуміти принципи організації роботи профільної кафедри (розподіл функціональних обов'язків, розподіл навантаження викладача, місце кафедри у системі науково-дослідної роботи факультету (навчально-наукового інституту) та закладу вищої освіти загалом), застосовувати активні методи навчання, сучасні навчальні технології. У свою чергу, викладацькі навички випускника аспірантури полягають у його здатності до набуття і розуміння, а також ефективного застосування основних та авангардних педагогічних концепцій і методик.

Таким чином, навчальна педагогічна практика аспірантів є складовою професійної підготовки до науково-педагогічної діяльності у закладі вищої освіти та являє собою форму опанування навичками практичної діяльності по здійсненню навчального процесу у вищій школі, включаючи викладання спеціальних дисциплін, організацію навчальної діяльності студентів, науково-методичну роботу з дисциплін, здобуття вмінь і навичок практичної викладацької діяльності.

Навчальна педагогічна практика є завершальним етапом реалізації навчального плану підготовки аспірантів за спеціальностями «Економіка» і «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Вона проводиться у четвертому семестрі загальною тривалістю 90 годин.

Базою практики може виступати як заклад вищої освіти, в якому навчається аспірант, так і інший, в якому він бажає ознайомитися з науково-педагогічною діяльністю. Причому для проходження практики може бути обраний заклад вищої освіти будь-якого типу (університет, академія, інститут), будь-якої форми власності (державної або приватної), нашої або іншої країни.

Базовим підрозділом закладу вищої освіти, де відбувається навчальна педагогічна практика, є кафедра, профіль якої відповідає спеціальності, за якою навчається аспірант.

Програма і методичні рекомендації розроблені на основі Положення про педагогічну практику аспірантів П ДонНУЕТ 03.01-01-2016.

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Метою навчальної педагогічної практики є формування в аспірантів професійно-педагогічної компетентності задля створення можливостей потенційного працевлаштування у закладах вищої освіти та забезпечення конкурентоспроможності на ринку освітніх послуг.

Завданнями навчальної педагогічної практики є:

– у процесі проходження практики загалом – оволодіння основами науково-методичної та навчально-методичної роботи: навичками структурування та психологічно грамотного перетворення наукових знань у навчальний матеріал, систематизації навчальних та виховних завдань; методами та засобами складання задач, вправ, тестів з різних тем, усного та письмового переказу предметного матеріалу, різноманітними освітніми технологіями;

– у процесі підготовки і проведення навчальних занять – формування вмінь постановки навчальної мети, вибору типу, виду занять, використання різних форм організації навчальної діяльності: діагностики, контролю та оцінки ефективності навчальної діяльності;

– у ході відвідування занять викладачів – ознайомлення з різними способами структурування і представлення навчального матеріалу, способами активізації навчальної діяльності, особливостями професійної риторики, з різними способами та прийомами оцінювання навчальної діяльності у вищій школі.

2. ОРГАНІЗАЦІЯ І КЕРІВНИЦТВО НАВЧАЛЬНОЮ ПЕДАГОГІЧНОЮ ПРАКТИКОЮ

Загальний обсяг навчальної педагогічної практики аспірантів становить 90 годин (3 кредити ЄКТС), у тому числі:

- до 30 годин навчально-методичної роботи (підготовка до занять, методична робота, відвідування та аналіз занять, відвідування консультацій, керівництво рідними видами практик студентів);

- 60 годин – аудиторне навантаження (проведення лекцій, семінарів, практичних занять).

Терміни проходження практики визначаються навчальним планом підготовки аспірантів.

Програма практики погоджується з науковим керівником, завідувачем кафедри, до якої прикріплений аспірант, і включається до індивідуального плану роботи аспіранта.

Відповідальність за організацію, проведення практики та контроль її результатів в університеті покладається на кафедру, за якою закріплений аспірант.

Загальне керівництво та контроль за проходженням практики аспіранта покладається на завідувача кафедри, за якою закріплений даний аспірант.

Безпосереднє керівництво та контроль за виконанням плану підготовки аспіранта здійснюється його науковим керівником.

Обов'язки наукового керівника:

- забезпечення чіткої організації, планування та обліку результатів практики;
- затвердження план-графіка проведення практики, його місця в системі індивідуального планування аспіранта;
- добір дисциплін, навчальних груп для проведення практики;
- надання методичної допомоги в плануванні та організації навчальної взаємодії;
- контроль роботи практиканта, відвідування занять та інших видів його роботи зі студентами, прийняття заходів щодо ліквідації недоліків в організації практики;
- підготовка відгуку про проходження практики.

Завідувач відділу аспірантури:

- знайомить аспірантів з Положенням про педагогічну практику аспірантів, Програмою і методичними рекомендаціями з практики, формою та змістом звітної документації;
- здійснює облік проходження практики аспірантами університету.

Аспірант при проходженні практики має права:

- з усіх питань, які виникають під час проходження практики, звертатися до наукового керівника, завідувача кафедри, завідувача відділу аспірантури;
- вносити пропозиції з удосконалення організації практики;
- відвідувати за попередньою домовленістю заняття викладачів навчально-наукових інститутів з метою вивчення методики викладання, знайомства з передовим педагогічним досвідом.

Аспірант при проходженні практики зобов'язаний:

- виконувати всі види робіт, які передбачені програмою практики, ретельно готуватися до кожного заняття;
- підпорядковуватися правилам внутрішнього розпорядку університету, розпорядженням адміністрації і керівників практики. У разі невиконання вимог, які висуваються практиканту, аспірант може бути відсторонений від проходження практики. Аспірант, якого відсторонили від практики, або робота якого на практиці визнана незадовільною, вважається таким, що не виконав індивідуальний план підготовки;
- подати протягом 10 робочих днів після закінчення практики звітну інформацію на кафедру.

3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Навчальна педагогічна практика аспірантів передбачає такі види діяльності:

- ознайомлення з організацією освітнього процесу у вищій школі;
- вивчення досвіду викладання провідних викладачів профільної кафедри під час відвідування аудиторних занять з навчальних дисциплін;

- розробка змісту навчальних занять, методична робота з дисципліни;
- самостійне проведення навчальних занять з дисципліни (лекцій, семінарів, практичних, лабораторних занять), його самоаналіз;
- участь в оцінюванні якості різних видів робіт студентів;
- індивідуальна робота зі здобувачами вищої освіти, керівництво науковими студентськими дослідженнями;
- підготовка індивідуального завдання;
- підготовка звіту з практики.

Після проходження практики **аспіранти повинні вміти:**

- готувати навчальні матеріали для проведення лекцій, семінарських, практичних, лабораторних занять у закладах вищої освіти з дисциплін, що відповідають профілю спеціальності;
- самостійно проводити лекції, семінарські, практичні, лабораторні заняття з цих дисциплін;
- проводити консультації та індивідуальні заняття;
- оцінювати знання студентів згідно встановлених критеріїв;
- керувати науковими студентськими дослідженнями;
- ґрунтовно аналізувати навчально-методичні матеріали, що входять до складу навчально-методичних комплексів освітніх програм;
- розробляти рекомендації щодо подальшого вдосконалення навчально-виховного процесу у вищій школі;
- складати звіти, які відображають вміння застосовувати активні методи навчання та сучасні навчальні технології;
- готувати доповіді та електронні презентації до таких звітів.

4. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Завдання та обов'язки аспірантів під час проходження навчальної педагогічної практики наведені в таблиці 4.1.

Таблиця 4.1 – Робоча програма навчальної педагогічної практики

<i>Завдання</i>	<i>Обов'язки</i>
<i>1</i>	<i>2</i>
1. Ознайомлення з закладом вищої освіти – базою педагогічної практики	Ознайомитись з історією створення та розвитку закладу вищої освіти, його статутом, організаційною структурою, стратегією розвитку, кодексом етики та гідності, місцем у рейтингу закладів вищої освіти регіону і країни
2. Ознайомлення з організацією навчально-виховного (освітнього) процесу у закладі вищої освіти	Ознайомитись із рівнями, ступенями і кваліфікаціями, які набуваються у закладі вищої освіти, стандартами освітньої діяльності та вищої школи, забезпеченням якості вищої освіти, організацією освітнього процесу, його учасниками, управлінням освітнім процесом.

	Систематизувати основні законодавчі акти і нормативні матеріали з питань організації навчально-виховного процесу у вищій школі та безпосередньо базовому закладі вищої освіти.
3. Ознайомлення з діяльністю профільною кафедрою та її місцем у структурі закладу вищої освіти	Ознайомитись із роллю кафедри в управлінні навчальним процесом на основі вивчення Положення про кафедру, посадових інструкцій науково-педагогічних працівників, структури кафедри, розподілу педагогічного навантаження, зв'язків кафедри з іншими підрозділами
4. Ознайомлення з педагогічною і викладацькою практикою провідних науково-педагогічних працівників профільної кафедри	Ознайомитись із методами навчання і навчальними технологіями, які використовують провідні викладачі профільної кафедри на основі відвідування їх занять, вивчення підготовлених ними навчально-методичних матеріалів (навчально-методичних комплексів дисциплін), виконання доручень цих працівників, засвоєння прав та обов'язків викладачів
5. Набуття навичок підготовки методичних матеріалів за окремою дисципліною	Придбати навички підготовки лекції, плану семінарських (практичних, лабораторних) занять, вибору виду лекції, розробки практичних завдань, тестів, кейсів, слайдів, вибору форм контролю самостійної та індивідуальної роботи, підготовки завдань для наукової роботи студентів(тематики курсових і дипломних робіт)
6. Засвоєння практичних навичок викладацької діяльності	Придбати навички проведення лекції, семінарських (практичних, лабораторних) занять, консультацій, керівництва науковими студентськими дослідженнями, оцінювання знань студентів, застосування сучасних педагогічних концепцій і методик
7. Набуття навичок самоаналізу педагогічної і викладацької діяльності	Проаналізувати результати своєї педагогічної і викладацької діяльності на основі їх обговорення з провідними науково-педагогічними працівниками профільної кафедри, анкетування студентів, об'єктивного самоаналізу, визначити сильні і слабкі сторони, можливості для подальшого вдосконалення
8. Виконання індивідуального завдання	Зібрати і систематизувати методичні матеріали з питань розробки та аналізу навчально-методичних матеріалів, що входять до складу навчально-методичних комплексів освітніх програм
9. Підготовка загального звіту	Підготувати та оформити звіт з практики, в якому дати оцінку сучасній організації навчально-виховного процесу у вищій школі та результатів самостійної участі в ньому, надати пропозиції щодо вдосконалення педагогічної і викладацької діяльності

5. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальне завдання розробляється керівником практики від кафедри і видається кожному аспіранту перед початком практики.

Метою індивідуального завдання є набуття навичок самостійної роботи

щодо поглибленого аналізу навчально-методичних матеріалів, що входять до складу навчально-методичних комплексів освітніх програм.

Тематика індивідуальних завдань

1. Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра: призначення, структура, аналіз (на прикладі спеціальності ...)
2. Освітньо-професійна програма підготовки магістра: призначення, структура, аналіз (на прикладі спеціальності ...)
3. Навчально-методичний комплекс освітньої програми: призначення, структура, аналіз (на прикладі окремої спеціальності, ступінь «бакалавр»)
4. Навчально-методичний комплекс освітньої програми: призначення, структура, аналіз (на прикладі окремої спеціальності, ступінь «магістр»)
5. Навчальний план підготовки бакалавра: призначення, структура, правила розробки, аналіз (на прикладі спеціальності ...)
6. Навчальний план підготовки магістра: призначення, структура, правила розробки, аналіз (на прикладі спеціальності ...)
7. Навчально-методичний комплекс дисципліни: призначення, структура, правила розробки, аналіз (на прикладі окремої дисципліни)
8. Робоча програма навчальної дисципліни: призначення, структура, вимоги до розробки, аналіз (на прикладі окремої дисципліни)
9. Методичні вказівки до вивчення дисципліни: призначення, структура, вимоги до розробки, аналіз (на прикладі окремої дисципліни)

Виконане індивідуальне завдання, оформлене згідно даних методичних рекомендацій, включається до звіту. Без виконаного індивідуального завдання аспірант не допускається до загального захисту звіту з навчальної педагогічної практики на кафедрі.

6. ІНФОРМАЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА

Для досягнення мети навчальної педагогічної практики і складання звіту аспірант має використовувати наступні джерела інформації:

- *законодавчо-правові (інституційні)*, які окреслюють правове поле функціонування закладів вищої освіти і які включають сукупність законів та інших нормативних актів.

Особливо важливими джерелами інформації цієї групи є: Закон України «Про освіту», Закон України «Про вищу освіту», Статут закладу вищої освіти, Положення про кафедру, посадові інструкції науково-педагогічних працівників;

- *нормативні матеріали закладу вищої освіти*, серед них:

А. Положення:

- ✓ Про організацію освітнього процесу;
- ✓ Про структуру навчально-методичного комплексу дисципліни;
- ✓ Про структуру навчально-методичного комплексу освітньої програми;
- ✓ Про індивідуальний план здобувача вищої освіти;

- ✓ Про дистанційно-заочне навчання;
- ✓ Про організацію занять студентів малокомплектних груп;
- ✓ Про організацію навчання за індивідуальним графіком;
- ✓ Про організацію та проведення поточного та підсумкового контролю знань у формі тестування;
- ✓ Про організацію переатестації знань студентів;
- ✓ Про самостійну роботу;
- ✓ Про організацію виконання та захисту курсових робіт (проектів);
- ✓ Про практичну підготовку студентів;
- ✓ Про кваліфікаційну роботу здобувача вищої освіти;
- ✓ Про екзаменаційну комісію;
- ✓ Про оцінювання залишкових знань здобувачів вищої освіти;
- ✓ Про опитування студентів стосовно якості навчальної діяльності;
- ✓ Про щорічне оцінювання та визначення рейтингу науково-педагогічних працівників;
- ✓ Про запобігання та виявлення академічного плагіату та інші.

Б. Стандарти: закладу вищої освіти; освітніх програм.

Особливу увагу в цій групі слід звернути на сайти закладів вищої освіти в мережі Інтернет, стосовно Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, це – **donnuet.edu.ua**

7. ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТУ З НАВЧАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

За підсумками проходження навчальної педагогічної практики аспірант представляє на кафедрі:

- 1) звіт з практики;
- 2) відгук наукового керівника про проходження практики;
- 3) витяг з протоколу засідання відповідної кафедри про затвердження звіту.

Аспіранти, які проводять заняття за трудовою угодою в університеті, представляють відповідні документи, які підтверджують виконання навантаження, передбаченого навчальним планом, та атестуються кафедрою на підставі наданої звітної документації.

Аспіранти мають право проходити практику в інших закладах вищої освіти, з наступним поданням щоденника практики та розгорнутої характеристики від відповідального куратора з місця проходження практики.

Звіт і протокол засідання відповідної кафедри про затвердження звіту подаються аспірантом до відділу аспірантури. Зазначена інформація зберігається в індивідуальному плані аспіранта і розглядаються під час атестації.

Форма звітності аспіранта з практики – це подання звітуу друкованому вигляді.

Звіт повинен містити наступні **структурні елементи**:

Титульний аркуш

Завдання на практику

Зміст

Вступ

Розділ 1. Організація освітнього процесу у закладі вищої освіти

1.1 Загальна характеристика закладу

1.2 Вимоги до організації освітнього процесу у закладі

1.3 Місце профільної кафедри

Розділ 2. Аналіз відвідування навчальних занять провідних викладачів

Розділ 3. Методична робота за дисципліною ...

Розділ 4. Аналіз організації самостійного проведення навчальних занять

4.1 Лекція

4.2 Семінарське (практичне, лабораторне) заняття

4.3 Індивідуальна робота зі студентами (консультації, керівництво науковими студентськими дослідженнями)

4.4 Оцінювання знань студентів

Розділ 5. Індивідуальне завдання

Висновки

Список використаних джерел

Додатки

У додатку А представлено *зразок титульного аркуша* звіту з практики (підписується завідувачем кафедри і директором навчально-наукового інституту), у додатку Б – *завдання на практику* (включає перелік завдань і сітку навчальних занять).

У змісті вказуються номери сторінок вступу, розділів та підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

У вступі необхідно сформулювати актуальність педагогічної практики для випускників аспірантури, мету практики та її завдання, інформаційну базу практики.

Розділ 1 присвячується характеристиці закладу вищої освіти і профільної кафедри, в якій аспірант проходить практику та загальній організації навчально-виховного (освітнього) процесу.

Розділ 2 містить аналіз занять, які відвідав аспірант з метою набуття педагогічного і викладацького досвіду.

Розділ 3 відображає результати самоаналізу виконаної аспірантом методичної роботи в рамках підготовки до навчальних занять, а *розділ 4* – самоаналіз організації проведення цих занять.

Розділ 5 присвячений виконанню індивідуального завдання з питань аналізу освітніх програм загалом або ж їх навчально-методичних комплексів.

Висновки до звіту є узагальненням усієї роботи, яку виконав аспірант протягом практики, містять підтвердження досягнення мети і виконання завдань практики. Вони включають самооцінку освітнього процесу у вищій школі стосовно бази практики, результатів педагогічної і викладацької роботи аспіранта, рекомендації щодо вдосконалення підходів до підготовки фахівців вищої кваліфікації.

Список використаних джерел повинен включати законодавчі акти, нормативні матеріали, сучасну педагогічну літературу, сайт закладу вищої освіти - бази практики тощо.

Бібліографічні описи подають одним із двох способів:

1) в порядку появи посилань у тексті (найбільш зручний для користування);

2) в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків, в хронологічному порядку.

Бібліографічні описи у переліку наводять відповідно до чинних стандартів з бібліотечної та видавничої справи.

Додатки. Кожний додаток повинен починатись із нової сторінки і мати власну назву. Назва додатку починається з великої літери і розміщується симетрично відносно тексту сторінки. Над назвою повинно бути написано слово «Додаток ___» і велика буква, що його позначає. Додатки позначаються послідовно буквами українського алфавіту за винятком Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь. Один додаток позначається як «Додаток А». Номери сторінок на додатках не проставляються.

У додатках вміщують матеріал, який:

1) є необхідним для повного відображення роботи, але включення його до основної частини звіту може змінити впорядковане й логічне уявлення про роботу;

2) не може бути послідовно розмішений в основній частині роботи через великий обсяг або способи відтворення.

Звіт з практики друкується на одній стороні аркуша формату А4 (210x297 мм). Для виконання роботи у текстовому редакторі, подібного до Microsoft Word, доцільно дотримуватись наступних параметрів сторінки: розмір лівого поля – 30 мм, правого – 10 мм; розміри верхнього та нижнього полів – 20 мм.

Вимоги до оформлення основного тексту звіту: шрифт – Times New Roman, розмір 14 пт, інтервал між рядками – 1,5, вирівнювання за шириною, відступ абзацу – 1,25 мм.

Вимоги до назв розділів: напівжирним шрифтом, великими літерами, вирівнювання по центру.

Рекомендований обсяг основного тексту звіту – 25-30 сторінок, з них: титульний аркуш – 1, завдання – 1, зміст – 1, вступ – 1, розділ 1 – до 7, розділ 2 – до 5, розділ 3 – до 7, розділ 4 – до 5, висновки – 2, список використаних джерел – 1.

8. ФОРМИ І МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ПРОХОДЖЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Контроль за практикою аспірантів націлений на забезпечення своєчасності та належної якості виконання програми практики.

Керівник практики здійснює оперативний вибірковий контроль за роботою аспіранта згідно плану проходження практики, перш за все у відповідності до сітки проведення навчальних занять.

У випадку неодноразових зауважень або грубих порушень аспірант може бути відсторонений від проходження практики з наступним повідомленням про це адміністрації навчально-наукового інституту для прийняття відповідних заходів.

Контроль за проходженням практики з боку кафедри здійснюється:

- керівником практики від кафедри;
- завідувачем кафедри;
- представниками ректорату, дирекції та навчальної частини університету.

Контроль за проходженням практики має на меті виявлення та ліквідацію недоліків та надання допомоги аспірантам при виконанні програми практики.

Основними формами контролю педагогічної практики є: попередній контроль, поточний контроль, заключний контроль.

Попередній контроль здійснюється під час підготовки аспірантів до проходження практики, коли відповідальними особами пояснюються мета і завдання практики, порядок її проходження, звітування, права та обов'язки усіх учасників даного процесу.

Поточний контроль з боку завідувача кафедри, дирекції та ректорату здійснюється під час відвідувань місць проходження практики (профільних кафедр).

Заключний контроль проводиться під час перевірки, оцінювання та захисту звіту з практики.

9. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЯКОСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Завершальним етапом навчальної педагогічної практики є захист складеного звіту, який проводиться у формі співбесіди. За результатами захисту виставляється диференційована оцінка (таблиця 9.1)

Таблиця 9.1 - Шкала оцінювання навчальної педагогічної практики

Оцінка		
Національна шкала	Шкала ECTS	100-бальна шкала
5, «відмінно»	A	90-100
4, «добре»	B	80-89
	C	75-79
3, «задовільно»	D	70-74
	E	60-69
2, «незадовільно»	FX	35-59
	F	0-34

До захисту звіту допускаються аспіранти, які повністю виконали програму практики, своєчасно подали звіт за встановленим зразком і отримали позитивну характеристику від керівника практики.

Захист звіту здійснюється в два етапи:

- 1) індивідуальне завдання подається для перевірки керівнику практики від

кафедри, за якою закріплений аспірант. Керівник приймає рішення про відповідність звіту встановленим вимогам;

2) захист звіту на кафедрі відбувається у комісії, що складається з двох викладачів кафедри, які перевіряють якість звіту та знання аспіранта, звертаючи особливу увагу на отримані педагогічні і викладацькі навички. Комісія приймає залік впродовж 10 робочих днів після закінчення практики.

Залік за практику виставляється на підставі:

- оцінки результатів з боку керівника практики;
- оцінки за оформлення звіту;
- презентації аспірантом результатів практики під час захисту звіту;
- відповідей на запитання членів комісії.

Загальні критерії оцінювання результатів проходження практики представлені в таблиці 9.2.

Таблиця 9.2 - Критерії оцінювання проходження навчальної педагогічної практики

Оцінка			Критерії оцінювання проходження практики
Національна шкала	Шкала ECTS	100-бальна шкала	
5, «відмінно»	A	90-100	Одержує аспірант, який змістовно розкрив усі програмні питання, виконав всі вимоги щодо оформлення звіту, при захисті продемонстрував на високому рівні одержані знання і навички
4, «добре»	B	80-89	Одержує аспірант, який змістовно розкрив програмні питання, виконав всі вимоги щодо оформлення звіту, але при захисті помилявся у відповіді на поставлені запитання
	C	75-79	
3, «задовільно»	D	70-74	Одержує аспірант, який в своєму звіті при розкритті програмних питань припустився незначних помилок, в оформленні звіту є недоліки, при захисті роботи на поставлені запитання не було дано конкретних відповідей
	E	60-69	
2, «незадовільно»	FX	35-59	Одержує аспірант, який не розкрив програмні питання, не дотримався вимог щодо оформлення звіту та при відповіді на запитання припускався значних помилок
2, «незадовільно»	F	0-34	Одержує аспірант, який не розкрив програмні питання, не дотримався вимог щодо оформлення звіту та не дав відповіді на жодне запитання, або ж який не підготував звіту, або ж не пройшов практику

Результат заліку за практику вноситься в індивідуальний план аспіранта за підписом голови комісії.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Автомонов П.П. Дидактика вищої школи: підруч. / П.П. Автомонов. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2008. – 368 с.
2. Болюбаш Я.Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти: навч. посіб. / Я.Я. Болюбаш. – К.: ВВП «КОМПАС», 1997. – 64 с.
3. Гладуш В.А. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія: навч. посіб. / В.А. Гладуш, Г.І. Лисенко. - Дніпропетровськ, 2014. – 416 с.
4. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / А.І. Кузьмінський. - К.: Знання, 2005. – 486 с.
5. Мороз О.Г. Педагогіка і психологія вищої школи: навч. посіб. / О.Г. Мороз, В.І. Юрченко ; за заг. ред. О.Г. Мороза. – К. : НПУ, 2003. – 276 с.
6. Навчальний процес у вищій школі: навч. посіб. ; за ред. академіка АПН України О.Г. Мороза. – К. : НПУ ім. П.М. Драгоманова, 2001. – 337 с.
7. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі: навч. посіб. / В.М. Нагаєв. - К.: ЦУЛ, 2007. – 222 с.
8. Нікітіна І.В. Психологія та педагогіка вищої школи : навчально-методичний комплекс / І.В. Нікітіна. – К. : Національна академія управління, 2006. – 118 с.
9. Ортинський В.Л. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / В.Л. Ортинський. - К.: ЦУЛ, 2009. – 472 с.
10. Освітні технології: навч.-метод. посіб. ; за ред. О.М. Пехоти. – К. : А.С. К., 2001. – 256 с.
11. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. ; за ред. З.Н. Курлянд. - К.: Знання, 2005. – 399 с.
12. Подоляк Л.Г. Психологія вищої школи: навч. посіб. / Л.Г. Подоляк, В.І. Юрченко. - К.: ТОВ «Філ-студія», 2006. – 320 с.
13. Радугин А.А. Психология и педагогика: учеб. пособ. / А.А. Радугин. - М.: Центр, 2003. – 256 с.
14. Салов В.О. Основи педагогіки вищої школи: навч. посіб. / В.О. Салов. – Дніпропетровськ : Національна гірничча академія України, 2003. – 183 с.
15. Слепкань З.І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі: навч. посіб. / З.І. Слепкань. – К. : Вища школа, 2005. – 239 с.
16. Смирнов С.Д. Психология и педагогика высшего образования школы. От деятельности к личности / С.Д. Смирнов. – М., АСАДЕМА, 2003. – 447 с.
17. Теслюк В.М. Основи педагогічної майстерності викладача вищої школи: підруч. / В.М. Теслюк. - К.: ДААКіМ, 2015. – 361 с.
18. Фокин Ю.Г. Преподавание и воспитание в высшей школе / Ю.Г. Фокин. – М.: АСАДЕМА, 2002. – 224 с.
19. Шадських Ю.Г. Психологія і педагогіка: навч. посіб. / Ю.Г. Шадських. - Видавництво «Магнолія 2006», 2012. – 320 с.

Додаткова література

20. Кіпень В.П. Викладачі вузів: соціологічний портрет / В.П. Кіпень, Г.О. Коржов. – Донецьк, 2001. – 199 с.
21. Кремень В.Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати / В.Г. Кремень. – К.: Грамота, 2005. – 488 с.
22. Назарова И.Б. Типология преподавателей высшей школы / И.Б. Назарова // СОЦИС. – 2006. - №11.
23. Остапенко С.А. Психолого-педагогічні фактори ефективного формування соціальної компетентності студентів ВНЗ / С.А. Остапенко // Педагогіка формування творчої особистості у вищій та загальноосвітній школах: зб. наук. праць. – 2012. – Вип. 22(75). – С. 544–548.
24. Остапенко С.А. Самостійна робота студентів як складова їхньої соціальної компетентності / С.А. Остапенко // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України / Серія «Педагогіка. Психологія. Філософія». – 2012. – Вип. 175. – Ч. 2. С. 119–125.
25. Педагогіка в запитаннях і відповідях: навч. посіб. / Л.В. Кондрашова, О.А. Пермяков та ін. – К.: Знання, 2006. – 252 с.
26. Педагогіка: Хрестоматія / Уклад.: А.І. Кузьмінський, В.Л. Омеляненко. – К.: Знання-Прес, 2006. – 700 с.
27. Педагогічний словник / За ред. М.Д. Ярмаченка. – К.: Педагогічна думка, 2001. – 516 с.
28. Психологія та педагогіка вищої школи : метод. рек. до вивч. дисц. / Г.М. Удовіченко; Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. іноз. мов. – Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2017. – 34 с.

Законодавчо-нормативні акти

1. Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>.
2. Про вищу освіту: Закон України від 1 липня 2014 р. № 1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://http://zakon2.rada.gov.ua>.
3. Порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах): Постанова Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. № 261 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://http://zakon3.rada.gov.ua>.

ДОДАТКИ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

ЗВІТ
з навчальної педагогічної практики
аспіранта

(кафедра)

(спеціальність)

(прізвище, ім'я, по батькові)

Директор навчально-наукового інституту _____

(підпис)

(прізвище, ініціали)

Завідувач кафедри _____

(підпис)

(прізвище, ініціали)

Кривий Ріг

ЗАВДАННЯ навчальної педагогічної практики

Науковий керівник: П.І.Б.

Період проходження: день/місяць – день/місяць рік

Загальний обсяг годин:

План проходження практики

Зміст роботи	День				
	1	2	3	n
Складання індивідуального плану практики					
Знайомство з організацією освітнього процесу кафедри					
Відвідування аудиторних занять викладачів кафедри					
Розробка змісту навчальних занять та методична підготовка (лекційне заняття)					
Самостійне проведення навчальних занять (лекційне заняття)					
Розробка змісту навчальних занять та методична підготовка (семінарське, практичне, лабораторне заняття)					
Самостійне проведення навчальних занять (семінарське, практичне, лабораторне заняття)					
Участь в оцінюванні якості різних видів робіт студентів					
Індивідуальна робота зі студентами					
Підготовка індивідуального завдання					
Підготовка звіту з навчальної педагогічної практики					

Стислий опис змісту навчальної педагогічної практики

1. Ознайомлення з організацією освітнього процесу у вищій школі.
2. Вивчення досвіду викладання провідних викладачів інституту від час відвідування аудиторних занять з навчальних дисциплін.
3. Розробка змісту навчальних занять, методична робота з дисципліни.
4. Самостійне проведення навчальних занять з дисципліни (лекцій, семінарів, практичних, лабораторних занять), самоаналіз.

Сітка проведення занять

Дата і час проведення	Академічна група	Тема заняття	Вид заняття

5. Участь в оцінюванні якості різних видів робіт студентів.
6. Індивідуальна робота зі студентами, керівництво науковими студентськими дослідженнями.

Тема індивідуального завдання: _____

Керівник
(підпис)

_____ (П.І.Б.)

Дата видачі завдання _____

Навчальне видання

*Бавико Олександр Євгенович
Волошина Світлана Василівна
Остапенко Світлана Анатоліївна*

Кафедра економіки

НАВЧАЛЬНА ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА

Програма та методичні рекомендації

Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Спеціальність: 051 «Економіка»

Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність: 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Ступінь: доктор філософії

**Зведений план 2018 р., поз. № __
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського
50005, Дніпропетровська обл.,
м. Кривий Ріг, вул. Трамвайна, 16.**